
OTVORENO PISMO MOJOJ SESTRI ANDŽELI DEJVIS

DŽEJMS BOLDVIN

Sa engleskog preveo Dorđe Tomić

Nekada smo se mogli nadati da će do ovog trenutka prizor lanaca na crnim telima – ili i sam prizor lanaca – do te mere biti neprihvatljiv za američki narod, toliko nepodnošljiv kao uspomena, da će on sam ustati i razbiti okove. Ali ne, izgleda da se oni ponose svojim lancima; danas, više nego ikada, čini se da svoju sigurnost mere lancima i leševima. Tako, *Njusvik*, taj civilizovani branitelj neodbranljivog, pokušava da te utopi u moru krokodilskih suza (“ostaje da se vidi kakvu vrstu lične slobode je stekla”) i stavlja te na naslovnu stranu, u lancima.

Na toj slici si tako sama – sama kao jevrejska domaćica u vagonu koji putuje u Dahau ili kao bilo ko od naših predaka koji su u ime Isusa povezani lancima i poslani u Novi svet.

Dobro. Pošto živimo u vreme kada ćutanje nije samo kriminalno nego i samoubistveno, trudio sam se da pravim buku koliko god sam to mogao, ovde u Evropi, na radiju i televiziji – zapravo, baš sam se vratio iz zemlje, Nemačke, čije ime je ne tako davno svetom pronela nečujna većina. Tražili su da govorim o slučaju gospođice Andžele Dejvis i ja sam to činio. Što je verovatno bila samo vežba u zaludnosti, ali čovek ne sme propustiti nijednu priliku.

Nekih dvadeset godina sam stariji od tebe. Pripadam generaciji za koju Džordž Džekson tvrdi da u njoj “nema zdrave braće – baš nijednog.” Nisam spreman da to osporavam (bar ne bez ulaženja u ono što bi u ovom trenutku bile nevažne finese) jer vrlo dobro znam šta želi da kaže. Ne mogu se pohvaliti da sa zdravljem najbolje stojim. Razmišljajući o tebi, Hjuiu i Džordžu i (naročito) Džonatanu Džeksonu, počinjem da shvatam šta ste imali na umu kada ste govorili o načinima na koje bi se mogla

upotrebiti iskustva ropstva. Ono što se dogodilo, bar kako ja vidim stvari, krajnje pojednostavljeno govoreći, jeste to da je čitava jedna nova generacija preispitala i apsorbovala svoju istoriju i tim velikim pokretom je se oslobodila, da nikada više ne bude žrtva. Neko me će se učiniti da je neobično, neprimerno i neukusno obraćati se ovakvim rečima sestri koja se nalazi u zatvoru, gde se bori za svoj život, za sve naše živote. Ipak, usuđujem se da to kažem, jer se nadam da me nećeš pogrešno shvatiti. Osim toga, ne govorim sa pozicije posmatrača.

Pokušavam da kažem da ti – na primer – nisi ćerka svog oca na onaj način na koji sam ja sin svoga oca. U osnovi, očekivanja mog oca i moja su jedna ista, očekivanja njegove i moje generacije se ne razlikuju; čak ni ogromna razlika u godinama i preseljenje sa juga na sever nisu ih mogli promeniti ili učiniti naše živote podnošljivijim. Jer, zapravo, da upotrebim brutalni jezik onog trenutka, unutrašnji jezik očaja, on je bio samo crnčuga – crnčuga, radnik i propovednik, kao i ja. Ja sam se istakao, ali to ovde nema značaja više nego činjenica da neki siromašni Španci postaju bogati toreadori ili da neki siromašni crni dečaci postaju bogati – bokseri, na primer. To nam retko ili nikada ne pruža išta više od snažne emotivne katarze, mada se time ne bih razmetao. Ali kada je Kasijus Klej postao Muhamed Ali i odbio da obuče uniformu (i odrekao se onolikog novca!) na ljude je izvršen uticaj sasvim drugačije vrste i otpočela je jedna nova vrsta poduke.

Američki trijumf – u kojem je uvek bila implicirana američka tragedija – jeste u tome što su učinili da crni ljudi počnu da preziru sebe. Kada sam bio dečak, prezirao sam sebe; nisam znao za bolje. A to je značilo, mada nesvesno, ili protiv moje volje, ili uz veliki bol, da sam prezirao i svog oca. I majku. I braću. I sestre. Dok sam odrastao, crnci su se svake subotnje večeri ubijali u aveniji Lenoks; i niko nije objasnio ni njima ni meni da se to od njih i očekivalo; da su privezani tu gde su, kao životinje, da ne bi sebe smatrali boljim od životinja. Sve je išlo u prilog ovakvom viđenju stvarnosti i ništa ga nije poricalo: i tako smo bili spremni, kada dođe vreme za rad, da budemo tretirani kao robovi. Kada su ljudski užasi nastupili bili smo spremni da se poklonimo belom Bogu i molimo Isusa za spasenje – onog istog belog Boga koji nije mogao mrdnuti prstom da nam pomogne kod plaćanja kirije ili nas probudi na vreme da spasemo svoje dete!

Naravno, na svakoj slici ima više nego što se u prvi mah vidi, pa i u svemu ovome – tom stešnjanju i uzdisanju, iščekivanju, preračunavanju, pretvaranju, preživljavanju i nadmudrivanju – stečena je velika snaga, što je danas deo našeg nasleđa. Ali taj deo puta ostao je iza nas. Tajna je otkrivena: mi smo ljudi!

Ipak, glasno i otvoreno izgovaranje ove tajne preplašilo je naciju na smrt. Želeo bih da mogu reći “na život”, ali to bi bilo previše za šarenu gomilu raseljenih ljudi koji još uvek vire iz svojih zaprega i pevaju “Stupaj, hrišćanska

vojsko". Nacija, ako se Amerika može nazvati nacijom, ni najmanje nije spremna za taj dan. To je dan koji Amerikanci nikada nisu ni očekivali ni želeli, ma koliko bogobojažljivo izražavali svoju veru u progres i demokratiju. Ove reči, danas, na američkim usnama, postale su neka vrsta univerzalne opscenosti; jer ovi nesrećni ljudi, veliki poštovaoci aritmetike, nikada nisu očekivali da će biti suočeni sa algebrom svoje istorije.

Jedan od načina da se oceni zdravlje nacije ili odredi šta nacija zaista smatra svojim interesom – ili u kojoj meri se uopšte može smatrati nacijom kao nečim različitim od prostog zbira posebnih interesa – jeste ispitivanje ljudi koje je nacija odabrala da je predstavljaju ili štite. Jedan pogled na američke lidere (ili predvodnike) otkriva da je Amerika na ivici potpunog haosa i ukazuje na budućnost koju su američki interesi, ako ne i veći deo američkog naroda, pripremili za američke crnce. (Zaista, jedan pogled na našu istoriju je dovoljan.) Jasno je da smo za veći deo naših (nominalnih) sunarodnika potrošna roba. A gospoda Nikson, Enju, Mičel i Huver, da ne govorimo o pobjedniku Roniju Reganu, neće ni za trenutak oklevati u izvršavanju onoga za šta tvrde da predstavlja volju naroda.

Ali šta je u Americi volja naroda? I ko za gore navedene jeste taj narod? Narod, ma ko to bio, zna o silama koje su imenovanu gospodu postavile na pozicije moći koliko i o silama odgovornim za klanicu u Vijetnamu. Volja na-

roda, u Americi, uvek je zavisila od milosti neznanja koje nije samo fenomenalno, već je sveto i zaštićeno: za dobrobit mesožderske ekonomije koja demokratski rastrže i žrtvuje jednako belce i crnce. Ipak, većina belih Amerikanaca ne usuđuje se da ovo prizna (mada neki sumnjaju) i ta činjenica nosi smrtnu opasnost za crnce i tragediju za čitavu naciju.

Ili, drugim rečima, dokle god bela Amerika nalazi utočište u svojoj beloj boji – dokle god ne bude u stanju da izađe iz ove najmonstruoznije zamke od svih – dozvoljavaće da u njeno ime budu žrtvovani milioni ljudi, dozvoljavaće da bude izmanipulisana u predavanje nečemu što će posmatrati – i opravdavati – kao rasni rat. Dokle god ih njihova bela boja čini tako zlokobno udaljenim od sopstvenog iskustva i iskustva drugih, ne mogu se osećati dovoljno humanim, *dovoljno vrednim*, da bi prihvatili odgovornost za sebe, svoje vođe, svoju zemlju, svoju decu ili njihovu sudbinu. Nestaće (kako je jednom rečeno u našoj crnoj crkvi) u svojim gresima – to jest, u svojim zabludama. Očigledno je da se to već događa svuda oko nas.

Samo nekolicina od miliona ljudi u ovom ogromnom prostoru svesna je da sudbina koja je namenjena tebi, sestro Andžela, i Džordžu Džeksonu, i bezbrojnim drugim zatvorenicima u našim koncentracionim logorima – jer zтвори to jesu – jeste sudbina koja će okružiti i njih. Za sile koje vladaju ovom zemljom beli životi nisu svetiji od crnih života, što danas otkrivaju mnogi studenti, a što dokazuju i beli le-

ševi koji stižu iz Vijetnama. Ako američki narod nije u stanju da se izbori kod svojih izabranih lidera za spas sopstvene časti i živote sopstvene dece, onda mi, crnci, najodbačeniji od sve dece Zapada, možemo očekivati još manje; što, naravno, nije ništa novo. Amerikanci ne shvataju da rat između braće, u istim gradovima, na istom tlu, nije *rasni već građanski* rat. Amerikanaci su u zabludi ne samo kada veruju da su im sva braća bela nego i kada veruju da su im svi belci braća.

Neka im bude. Ne možemo probuditi ovog spavača, a Bog zna da smo pokušavali. Moramo uraditi sve što se može uraditi, jačati i spasavati jedni druge – jer nismo *mi* oni koji se dave u apatičnom samopreziru. Mi se osećamo dovoljno vrednim da započnemo borbu sa ne-savladivim silama da bismo izmenili sopstvenu sudbinu, sudbinu naše dece i ovaj svet! Znamo da čovek nije stvar i ne može se ostavljati na milost i nemilost stvarima. Znamo da vazduh i voda pripadaju svim ljudima, a ne samo industrijalcima. Znamo da bebe ne dolaze na svet samo da bi bile instrument nečijeg profita. Znamo da demokratija nije uterivanje svih u razornu – i, konačno, ubistvenu – prosečnost, već sloboda za svakoga da teži onome najboljem u sebi ili najboljem što je ikada bilo.

Znamo i da smo mi crnci, i ne samo mi crnci, bili i još uvek jesmo žrtve sistema čije je jedino pogonsko gorivo pohlepa, a jedini bog profit. Znamo da su plodovi ovog sistema neznanje, očaj i smrt, i znamo da je sistem osuđen na propast jer ga zemlja više ne može podnositi, ako je ikada i mogla. I znamo da smo radi održavanja ovog sistema bili nemilosrdno brutalizovani, da su nam govorili samo laži, o nama, o našim srodnicima i našoj prošlosti, o ljubavi, životu i smrti, zbog čega su nam i duše i tela osuđeni na pakao.

Neverovatna revolucija u svesti crnaca koju je donela tvoja generacija, draga sestro, predstavlja početak kraja Amerike. Neki od nas, belih i crnih, znaju koliko je visoka cena već plaćena da bi se izgradila jedna nova svest, nov narod, narod koji nikada nije postojao. Ako znamo i ne preduzimamo ništa, gori smo od ubica koju su unajmljeni u naše ime.

Ako znamo, moramo se boriti za tvoj život kao svoj sopstveni – što on i jeste – i svojim telima preprečiti put do gasne komore. Jer ako tebe odvedu ujutro, po nas će doći uveče.

I zato: neka bude mir.

Brat Džejms
19. novembar 1970.

500

Izvornik: Angela Y. Davis, *If They Come in the Morning*, Signet Books, New York, 1971.